

**Т. Л. Кацадзе
В. А. Баженов
О. М. Панько
О. М. Янковська
К. М. Новіков**

МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ ВИЗНАЧЕННЯ ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ ЗА НАПРУГОЮ ТОЧКИ В ДАЛЬНІЙ ЕЛЕКТРОПЕРЕДАЧІ

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Анотація

В роботі наведено результати дослідження режиму напруги в проміжних точках дальньої лінії електропередавання змінного струму. Представлені математичні моделі розподілу реактивної потужності та профілю напруги вздовж фактичної та ідеалізованої лінії. Запропоновано спосіб та математичні моделі визначення координат екстремальних точок потягорозділу за реактивною потужністю та за напругою вздовж траси лінії. Показано можливість застосування запропонованих моделей в задачах регулювання та налагодження параметрів гнучких електропередач на базі ліній надвисокої номінальної напруги.

Ключові слова: дальня електропередача змінного струму, ефект Ферранті, гнучка електропередача, розподіл напруги.

Abstract

The paper presents the results of a study of the voltage regime at industrial points of the long-distance AC power transmission line. Mathematical models of reactive power distribution and voltage characteristics of actual and idealized lines are presented. A method and mathematical models for determining the coordinates of extremal points of flow distribution by reactive power and voltage along the line route are proposed. The possibility of using the proposed models in the problem of regulating the parameters of flexible power transmissions based on an ultrahigh rated voltage line is shown.

Keywords: long-range AC power transmission, Ferranti effect, flexible power transmission, voltage distribution.

Формування сучасної системи передачі та розподілу електричної енергії вимагає застосування новітніх підходів до регулювання режимів електричних систем, зокрема до створення електричних мереж, які самоорганізуються, змінюючи свої параметри відповідно до поточних умов робочого режиму. Для досягнення даної мети широкого застосування набувають FACTS-технології, застосування яких забезпечує самоналагодження електропередач, що забезпечує гнучкість системи передачі електричної енергії, збільшення пропускної здатності магістральної електричної мережі, раціональне регулювання напруги в електричній системі тощо. Формування законів регулювання пристроїв компенсації та налагодження параметрів гнучких електропередач вимагає урахування експлуатаційних характеристик робочих режимів магістральних електричних мереж, які визначаються надвеликими зарядними струмами ліній електропередавання надвисокої номінальної напруги та пов'язаним з цими струмами ефектом Ферранті.

Жорсткі обмеження щодо допустимої перенапруги в магістральних мережах надвисокої номінальної напруги обумовлюють постановку задачі визначення найбільшої робочої напруги електропередачі лінії з метою оптимізації заходів, направлених на нормалізацію профіля напруги вздовж траси лінії. Відомі підходи до моделювання розподілу діючих (амплітудних) значень напруги вздовж лінії електропередавання базуються на громіздких викладах, ідеалізації електропередачі або дискретизації лінії електропередавання, що ускладнює оперативне визначення максимальної напруги вздовж траси лінії та унеможливує застосування цих моделей для налагодження гнучких електропередач.

Визначення координати екстремальної точки за напругою вздовж траси лінії потребує розв'язання складного нелінійного рівняння, яке не має аналітичного розв'язку, що ускладнює вирішення задачі налаштування пристроїв налагодження та компенсації параметрів електропередачі відповідно до поточного режиму лінії. Показано, що застосування моделі ідеалізованої електропередачі для визначен-

ня координати екстремальної точки забезпечує високу точність моделювання тільки в режимах малих навантажень електропередачі.

Запропоновано застосовувати математичні моделі лінеарізованої електропередачі, а також більш детальні моделі другого та третього порядку для визначення координати екстремальної точки за напругою вздовж електропередачі. Показано, що збільшення точності розрахунків можна досягти у разі застосування математичних моделей другого та третього порядку. Очевидно, що підвищення деталізації моделювання обумовлює збільшення точності моделі, проте пов'язано із збільшенням громіздкості математичної моделі, а застосування моделі третього порядку взагалі вимагає залучення апарату комплексних чисел для реалізації відповідних розрахунків.

Показано, що для типових конструкцій магістральних електропередач ОЕС України достатню точність розрахунків забезпечують моделі першого та другого порядку і тільки для електропередач надвеликої довжини доцільно використовувати математичну модель третього порядку.

Теймураз Кацададзе – к.т.н., доцент, Кафедра Електричних систем та мереж, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, temuraz@ukr.net

Баженов Володимир - к.т.н., доцент, Кафедра Електричних систем та мереж, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ

Олена Паненко - Асистент, Кафедра Електричних систем та мереж, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ

Янковська Олена – ст. викладач, Кафедра Електричних систем та мереж, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ